

El Sender de Taradell

OSCAR FARRERONS VIDAL

The Taradell Trail

Aquest 2023 es compleixen 15 anys de la remodelació del Sender de Taradell (PR-C 42), una ruta senyalitzada pel Centre Excursionista de Taradell que permet bones vistes del paisatge i la identificació dels principals valors naturals, mediambientals, històrics, culturals i llegendaris d'aquest municipi ponentí del Montseny. En la quinzena de quilòmetres del sender, molt estimat pels taradellencs, es destaquen la Font Gran; el mas Pujol, amb la seva pedrera, la bassa i una magnífica alzina, prop de la Creu del Pujol. El PR-C 42 rellueix Sant Quirze de Subiradells, les Cuines d'en Rocaguinarda, l'Enclusa i el Castell de Taradell. Pel costat llevantí es remarca la carena del Pi Gros, la tomba prehistòrica dels Sequers de Gasala, el Club de Golf de Taradell, els Terressos, els dos Pujolós, el Canyet i la Riereta. L'article sobre el recorregut del PR-C 42 aporta, de passada, algunes anècdotes i velles llegendes de la mà de Josep Codina, un dels homes que sap més coses del sender, i pot, per tant, estimular el coneixement i l'estima envers aquest petit tros del Montseny.

Paraules clau: Taradell, l'Enclusa, Cuines de Rocaguinarda, PR-C 42, excursionisme.

This 2023 marks 15 years since the remodelling of the Taradell Trail (PR-C 42), a route signposted by the Taradell Hiking Center that allows good views of the landscape and the identification of the main natural, environmental, historical, cultural and legendary values of this western municipality of the Montseny. All along the fifteen kilometres of the path, much loved by the people of Taradell, there stand out: the Font Gran (a spring), the Pujol farmhouse, with its quarry, the pond and a magnificent oak tree near Creu del Pujol. The PR-C 42 route highlights Sant Quirze de Subiradells, the Cuines d'en Rocaguinarda, the Enclusa and the Taradell Castle. On the eastern side, the Pi Gros ridge, the prehistoric tomb of the Sequers de Gasala, the Taradell Golf Club, the Terressos, the two Pujolós, the Canyet and the Riereta stand out. The article on the PR-C 42 route briefly mentions some anecdotes and old legends by Josep Codina, a man who knows quite a lot of issues about the trail, and can, therefore, stimulate knowledge and love for this small site of the Montseny.

Keywords: Taradell, Enclusa, Cuines de Rocaguinarda, PR-C 42 route, hiking.

INTRODUCCIÓ

Taradell és una població de 6.700 habitants situada al sud de la comarca d'Osona, amb un terme municipal de 26 km², un dels portals ponentins del Montseny, que termeneja per l'est amb Viladrau i Seva. S'hi pot arribar fàcilment per la carretera BV-5306 des de la C-17, però també per les carreteres locals BV-5305, des de Sant Miquel de Balenyà, i B-520, des de Santa Eugènia de Berga pel nord i la mateixa B-520 des de Viladrau per llevant. Arribar-hi en tren ja no és possible, malgrat que el ferrocarril passa pel seu terme municipal, perquè ja fa uns anys que va ser eliminada la parada de Taradell Mont-rodon, que permetia baixar en aquest veïnat relativament proper al nucli històric de Taradell.

El Sender de Taradell, PR-C 42 en la numeració de sender de Petit Recorregut de Catalunya, va ser definit i senyalitzat l'abril de 1991 pel Centre Excursionista de Taradell (CET) i l'Ajuntament de Taradell amb la voluntat de permetre un recorregut significatiu pel terme municipal per apreciar-ne tant els seus valors històrics com els naturals. Els primers a treballar en el traçat del sender foren Joan Montaña, Josep Camps i Pere Blanch. El 2008 el traçat original, en una extensió d'un 20 km, fou canviat per definir l'actual PR-C 42: es va modificar per canvis en les finques i problemes de límits amb els polígons industrials de Taradell.

Es tracta d'un sender circular de 14.8 Km (fins a 17.2 Km si fem les desviacions per apropar-nos a la plaça de l'Everest i al Castell de Taradell per una banda, i a les Cuines d'en Rocaguinarda per l'altra) perfectament senyalitzat i pintat amb les marques blanc i groc que corresponen als senders de Petit Recorregut (PR). A l'alçada de la collada de Mansa, en creuar la carretera, el sender va paral·lel al GR-2 (de la Jonquera a Aiguafreda) i enllaça amb el GR-2 des del collet de Taradell al collet de Goitallops. En aquest tram, a més dels senyals blanc i groc, també hi trobem els senyals blanc i vermell del GR. El punt més alt del PR-C 42 és l'Enclusa (868 m) i el més baix la Riereta (550 m). El desnivell total acumulat és de 490 m. En els plafons del sender s'indica que el recorregut complet es pot fer en 4h i 30 minuts, però el que us escriu aquestes ratlles n'ha tardat més, potser perquè li pesen una mica les cames, o potser perquè s'entreté en excés contemplant les bel·leses naturals i històriques que trobem al sender.

El PR-C 42 s'origina a la sagrera de l'església de Sant Genís de Taradell i comença el recorregut en direcció llevant, cap a la Font Gran. Segueix la caminada en sentit horari, cap a la Pedrera i la Creu del Pujol, Sant Quirze de Subiradells, les Cuines d'en Rocaguinarda i l'Enclusa, creua la carretera B-520 pel coll de Mansa, travessa la castanyeda del camí del castell i ens porta al castell de Taradell. Seguint cap al sud, passem per la carena del

Pi Gros, per la tomba prehistòrica dels Sequers de Gasala i, més enllà, pels boscos d'alzina i pi pinyer de Can Talaia. Travessem la BV-5305 a l'alçada del Club de Golf de Taradell. Des d'aquí, si esteu cansats, podeu agafar una dreuera que, paral·lela a la carretera, us porta de nou al centre de Taradell. Si prosseguim pel PR-C 42, passarem els Terressos, els dos Pujolós i el Canyet, creuarem la Riereta i tornarem finalment a la sagrera de l'església de Sant Genís.

El campanar romànic de Sant Genís de Taradell. (Foto O. Farrerons, setembre 2022).

COMENCEM A CAMINAR

Malgrat que el sender estigui senyalitzat en sentit horari, el que subscriu aquest article opina que és més atractiu de caminar-lo en sentit antihorari, de manera que així us el narraré.

Comencem la ruta a la sagrera de l'església de Taradell, el nucli antic de la vila, format encara per cases baixes, amb carrers estrets i els seus habitatges amb jardins i horts que es mantenen. El primitiu temple de Sant Genís de Taradell consta documentalment des de mitjan segle X; el campanar romànic és datat el 1076, però l'església original fou derruïda per construir la gran basílica neoclàssica (1755) que avui podem veure. El campanar sempre va ser considerat una obra d'art romànica, per això se'n va fer una reproducció al Poble Espanyol. Val a dir que originalment no era tan alt, ja que fou el 1799 quan es decidí apujar-lo 10 metres per fer-lo visible per sobre de la gran nau neoclàssica. El 1950 el campanar també va ser modificat per l'arquitecte Puig i Cadafalch, que en va reparar la coberta i unificar els estils, copiant la decoració llombarda dels pisos inferiors (i afegint un rellotge amb esferes lluminoses a cada façana).

Seguim les marques grogues en sentit nord-oest, passant per davant de l'escola i adreçant-nos cap a la fàbrica del Tint, conjunt fabril majestuós

que avui està ben abandonat. En el moment d'escriure aquestes ratlles, la propietat ha barrat el pas del sender, de manera que agafarem una desviació provisional mentre no es pugui recuperar el traçat original.

Passem pel sector oest del poble, per l'Espai d'Aigua i Salut de Taradell, i entrem a un parc configurat per una magnífica pineda. Comencem a caminar per zona boscosa i de prats entre uns petits muntanyams anomenats els dos Pujolós i el Canyet. El primer Pujoló és un espai boscà on històricament s'hi havien fet festes i aplecs tradicionals. Hi ha un segon Pujoló, un mica més allunyat i salvatge, amb més pins i vegetació. A la soleia d'aquest segon Pujoló i a nord de coll de Rabell, es troba el petit cimal del Canyet. Antigament s'hi portaven els animals morts a la vila (gossos, porcs, cavalls...) i per aquesta raó els llops i les aus carronyeres hi feien festa grossa. Avui en dia en comptes de llops hi podem trobar rèptils autòctons, com la serp rosa (*Coronella girondica*) i la sargantana ibèrica (*Podarcis hispanicus*).

Caminant més a ponent, pel peu del Serrat d'en Codina, creuem la Riereta, el punt més baix del nostre recorregut. Costa de veure baixar-hi aigua, si no és que ha plogut fa poc temps. Continuem ara ja en clara direcció sud, quedant a la nostra dreta el Serrat dels Perdigons i entrant de ple a una zona anomenada els Terressos, un àmbit típic de margues grises amb pi pinyer (*Pinus pinea*) de tant en tant. La gent del poble explica que, quan plou, pels terressos hi baixa una aigua cristal·lina, que antany moltes masies aprofitaven per guardar per a quan faltés aigua. Però, quan no plou, és una zona d'aspecte sec i aspre. En aquest paratge hi predominen l'escorpió ros (*Bhutus occitanus*) i els cotolius (*Lullula arborea*), ocells típics d'erms com els Terressos de Taradell. Tot i això, la modernitat va fer que el 1993 aparegués, en aquest indret secaner, el Club de Golf de Taradell, amb una imatge de prats verds molt diferent de com sempre havia estat. L'antic mas Espanya, que era al centre de l'actual camp de golf, va ser arrasat i avui és el centre administratiu de l'equipament esportiu. En un moment donat trobem una desviació a la nostra dreta que ens portaria, si la seguíssim, al casal de Mont-rodon, datat ja el 1076 i que hom considera una de les edificacions més interessants del país, tant per la seva història com pel fons artístic que atresora.

Resseguim la tanca del Club de Golf, també quan va paral·lela a la carretera de Balenyà, i a l'altre costat veiem l'històric mas Vilacís d'Avall. El sender travessa el vial i, pel camí forestal que s'endinsa cap al sud, arribem a Vilacís de Munt, la pairalia on va néixer mossèn Joan Vilacís (1904-1980), el fundador de la *Revista de Taradell* el 1949, que es va editar des del primer número parcialment en català. Actualment, quan passem per Vilacís de Munt, una gran pedra vertical amb un escut de ferro ens

indica l'entrada al mas. En aquest tram del camí s'alternen els prats amb els boscos de pins pinyers, rojalets (*Pinus sylvestris*), alzines (*Quercus ilex*) i algun roure reboll (*Quercus pyrenaica*).

Una de les escultures arbòries de Miquel Cullerell, de can Talaia. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

CAN TALAIA

El mas següent que trobem a peu de camí és can Talaia. Al seu marge trobareu escultures fetes sobre troncs de pi, encara verticals. L'artista de les escultures llenyoses és en Miquel Cullerell, gendre de can Talaia. Entre els boscos hi volen tudons (*Columba palumbus*) i alguns exemplars de picot verd (*Picus viridis*). El sender prossegueix cap al sud, fins que les marques blanc i groc ens indiquen que hem de fer un gir brusc a la nostra esquerra; si continuéssim recte, arribaríem al pont del Molí dels Sors i entrariem al terme municipal de Seva. A la nostra dreta s'obre un gran camp presidit pel mas Castanyola. A l'estiu, després de la sega del cereal, els camps amb les seves bales de palla distribuïdes aleatòriament sobre els rostolls demanen ser immortalitzats per les nostres fotografies o pels pintors paisatgistes amb les seves belles aquarel·les.

Però no ens podem entretenir, perquè encara ens queda molt de camí, i resseguim els senyals pintats, ara en clara direcció cap a llevant. Durant la nostra excursió pel sender, és possible que veiem volar el roquerol (*Ptyonoprogne rupestris*), una oreneta de colors marronosos que, a diferència d'altres orenetes i falciots, no emigra i habita a l'entorn de Taradell, fins i tot els hiverns més freds. L'últim mas proper pel que passem és Gasala, avui en dia convertit en allotjament rural.

Camp del mas Castanyola. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

Mentre ascendim, trobem una desviació que ens indica la plaça de l'Everest (a la propera urbanització de Goitallops). Es tracta d'una variant en el nostre sender que, en 5 minuts, ens portarà al lloc on es troba un monument en commemoració de la primera vegada que una expedició catalana coronà el cim més alt del planeta (8.849 m). El monument (obra dels taradellencs Josep Ricart i Joan Coll) s'inaugurà el 16 de novembre de 1985, dos mesos després que els expedicionaris capitanejats per Conrad Blanch, molt vinculat al Centre Excursionista de Taradell, fessin el cim de l'Everest. Els 15 grans blocs de pedra simbolitzen els 14 expedicionaris catalans i els xerpes. L'expedicionari Antoni Sors, que va ser qui va fer onejar el banderí del CET al cim del món, i que morí en un fatídic accident dos anys més tard en l'ascensió al Lhotse (8.516 m), té un carrer dedicat i una placa a prop de la plaça de l'Everest.

De tornada al nostre sender PR-C 42, el proper que trobem és la tomba prehistòrica dels Sequers de Gasala, identificada per primer cop al 1965 i restaurada pel CET el març de 1981 seguint consells científics i arqueològics. Hom calcula que fou un enterrament situat entre els anys 2200 i el 1500 aC. Hi ha una vintena de tombes encara per arranjar i estudiar en profunditat al voltant de la carena de Goitallops, que és per on passa ara el sender. Entre els roquissars de la carena hi habita la geneta comuna (*Genetta genetta*), mamífer carnívor que va arribar a la península ibèrica amb els àrabs i que es troba ben a gust entre els petits cingles de Taradell.

Finalment arribem al collet de Goitallops, moment en què entrem a la carena del Pi Gros. El camí carener delimita els termes municipals de Taradell i

l'antiga Quadra de Terrassola, avui integrada al municipi de Seva. Al nord tenim magnífiques vistes taradellenques i de la Plana de Vic, mentre que al sud s'intueixen les restes dels masos de Tarrés, la Rovira i Sobrevia (amb la torre modernista, obra de Puig i Cadafalch) i s'albira el Montseny. El punt més singular de la carena és el monument petri amb placa metàl·lica que porta escrit: "Punt de trobada i referència per a tothom. El pi de l'any 2000" signada pels taradellencs de 1950, amb data 6 de desembre de 2000. Fa referència a un gran pi que hi havia aquí i que va donar nom a la carena. Al pi li va caure un llamp als anys 60 del segle XX, però va aguantar fins que va ser arrasat per l'incendi de 1983, que va cremar més de mil hectàrees dels boscos de Taradell. Els taradellencs hi van plantar un pi petit l'any 2000, en aixecar-hi el monument, hereu del Pi Gros, del que encara es pot veure les restes del tronc, com si d'un monument natural es tractés. El costat septentrional del nostre camí actualment està tot barrat, perquè ha esdevingut un refugi de fauna salvatge. Entre el collet de Goitallops i el collet de Taradell, les marques blanc i groc del PR-C 42 van aparellades a les blanc i vermell del GR-2.

Ens acostem al castell de Taradell. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

CASTELL DE TARADELL

Del coll de Taradell el sender PR-C 42 enfila en direcció nord, primer passant per Can Boix, que queda uns quants metres més a baix del nostre camí, i després per la font del Castell, que va ser restaurada fa uns anys per l'agrupament escolta Rocaguinarda. Arribem a un punt on prendrem una desviació a la nostra esquerra per apropar-nos al castell de Taradell. Ens hi acostem per un camí en ziga-zaga, un corriol voltat de grans daus de roca i balmes que antigament foren habitades. El castell s'erigeix sobre un gran penyal, com si estigués en suspensió a l'aire. Quan arribem a la seva entrada, un pedró commemoratiu, amb un escut de ferro, ens recorda la festa que s'organitzà el 1993 per celebrar el seu Onzè Centenari, que

va ser presidida pel Molt Honorable Jordi Pujol. El castell és documentat des de l'any 893 i sempre va pertànyer al mateix llinatge, tot i que va anar canviant de cognom per casaments de pubilles: Taradell, Vilademany, Cruïlles, Perapertusa, Bournonville, marquesos de Rupit, comtes d'Aranda i ducs d'Híxar, senyors del terme fins el 1813. Actualment el títol baronial pertany als ducs d'Alba. El castell era el centre de poder més visible d'un gran terme feudal, que rebia el nom de Baronia de Taradell i que anava des del pont del Gurri a Vic fins al cim del Matagalls, amb una extensió total de 95 km². Comprenia les antigues parròquies de Taradell, Viladrau, Santa Eugènia de Berga i Vilalleons, que avui en dia són municipis independents (en el cas de Vilalleons, des de 1940 forma part del terme municipal de Sant Julià de Vilatorrada). El castell fou excavat i netejat de 1989 a 1992 pel CET.

El Castell de Taradell. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

L'Aplec del Castell se celebra anualment cada primer diumenge de maig, amb sardanes i esmorzar per a tothom. Una notícia trista la vàrem tenir el 2021, quan Quim Feixas Mercader, un dels organitzadors de l'aplec, va tenir una caiguda mortal des dels murs del castell, mentre estava fent una foto. Una placa col·locada el maig de 2022 en dóna testimoni amb el text "Hi ets quan ballem, hi ets en el record", signat per l'Agrupació Sardanista de Taradell.

Abandonem el castell i reprenem el PR-C 42, travessant una castanyeda molt antiga, que va sobreviure al terrible incendi de 1983. Les castanyes són un aliment fonamental per a moltes espècies d'ocells (com el pica-soques blau –*Sitta europaea*– que es pot entrellucar en aquesta castanyeda) i mamífers, entre els quals destaquen els senglars i les rates cellardes (*Eliomys quercinus*), rosegador molt escàs i poc conegut que menja els fruits dels castanyers, els avellaners i els roures. Aquesta castanyeda és singular

perquè és l'única existent al terme de Taradell, i perquè al final d'estiu s'hi pot collir el cep de castanyer (*Gyroporus castaneus*), un bolet comestible, tan apreciat culinàriament com desconegut entre gran part dels boletaires. El cep de castanyer és recol·lectat per les seves propietats medicinals i usat en la lluita contra el càncer. En aquest bosc també es pot trobar de forma natural lavanda (*Lavandula stoechas*), una planta molt bonica i apreciada per la seva olor i les seves aplicacions, que és difícil de veure de manera boscana a altres indrets de la comarca, tot i que darrerament ha proliferat el seu cultiu agrícola a Osona.

Finalment el sender puja pel Solei de les Moles i arribem al coll de Mansa (nom que prové d'una casa que es troba força més avall). Per aquí passa la carretera de Taradell a Viladrau (B-520) i per aquí tornem a creuar-nos amb el GR-2, que en direcció nord enfila cap al santuari de la Mare de Déu de Puig-l'agulla i més tard cap a Rupit. Nosaltres també enfilem cap al nord, però no pel camí planer del GR-2, sinó pel corriol que ascendeix, amb les marques blanc i groc corresponents, cap a l'Enclusa.

L'ENCLUSA

El camí per on pugem està rodejat de pins pinyers i cirerers d'arboç (*Arbutus unedo*). Sobre els nostres caps voleia majestàtica l'àguila marcenca (*Circaetus gallicus*), espècie emblemàtica que nia en aquesta zona, tot i que a l'hivern migra cap a l'Àfrica subsahariana. Si mirem als nostres peus, també podem veure alguna serp blanca (*Zamenis scalaris*), que antigament es caçaven per a usos medicinals. I mirant els pins podem observar com salten majestuosament d'una copa a l'altra els esquiroles (*Sciurus vulgaris*). L'Enclusa és una construcció geològica espectacular, amb unes vistes inabordables al Montseny i a la Plana de Vic. Des de fa 25 anys, a l'Enclusa hi oneja la senyera, que és renovada cada setembre, si no abans, quan la meteorologia l'ha deixat malmesa. Al seu peu hi ha una placa, col·locada el novembre de 2004, amb un poema de mossèn Joan Vilacís:

Cimals del nostre terme! Gegants de pedra viva!
 Titans que el pas dels segles el vostre zel abriva
 mirant-nos cara a cara: l'Enclusa i el Castell.
 Sou vida i sou guiatge del llibre de la història
 forjada de proeses, amb rims d'amor i glòria
 per fills que antany vivien al nostre Taradell.

L'Enclusa és el punt més alt del terme de Taradell, per això mateix a pocs metres s'hi trobava una antiga torre de vigilància que servia de vigia al castell de Taradell. Malauradament, de la torre no en resta res, però es pot identificar el lloc on era perquè avui en dia s'hi aixeca un modern vèrtex geodèsic.

L'Enclusa. (Foto Enric Capdevila, juliol 2022).

Continuem el sender cap al nord pel Pla de les Sitges, fins que trobem una petita variant que ens acostarà a les Cuines d'en Rocaguinarda. Es tracta d'una balconada al mig d'un gran roquissar, la Serra del Bou, amb tres cavitats, producte de l'erosió durant mil·lennis. Està demostrat documentalment que aquestes coves varen servir de refugi al bandoler Perot Rocaguinarda, cap dels Nyerros entre 1606 i 1610, el bàndol que tenia com a referent Carles de Vilademany, senyor de la baronia de Taradell. El nom de Cuines d'en Rocaguinarda prové del fet que, tradicionalment, a les balmes del país la gent les anomenava cuines. No tan sols s'hi amagaven els bandolers, sinó que en una petita excavació de 1920 s'hi va descobrir ceràmica preromana. També durant el període 1936-39 s'hi va refugiar gent perseguida a causa de diferents conteses militars. En l'entorn de la cinglera hi podem trobar plantes rupícoles com la savina (*Juniperus phoenicea*) i algun càdec (*Juniperus oxycedrus*).

Les Cuines d'en Rocaguinarda. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

De retorn al PR-C 42, prenem el sender en direcció nord-oest pel Serrat de Ramones, que ens ofereix magnífiques vistes a les Guillerries. Mentre caminem, passem pel coll Serrador i prop de l'Hostalet del Bou. Entrem pels darreres de la urbanització La Miranda de la Plana, resseguint la riera de Sant Quirze. Un element de gran valor arquitectònic de la urbanització és la petita ermita romànica de Sant Quirze de Subiradells, aixecada en l'actual forma el 1095, tot que n'existia una altra de més antiga, pel cap baix l'any 989. Per veure l'ermita haurem d'abandonar momentàniament el sender, perquè aquest sols arriba fins a la font del Ravató.

De fet, hi ha dues fonts del Ravató en el mateix lloc a tocar de la riera. La font històrica és molt antiga i es té constància documental que va ser arranjada el 1957. La més nova, que està encarada a la històrica, va ser construïda fa uns 20 anys i el seu broc és un petit drac o animal salvatge de ferro pel qual raja l'aigua. Antigament, molta gent de Taradell venia a omplir garrafes d'aigua a la font del Ravató per la fama de bona que tenia, més que no pas per la seva abundància, però actualment, per desgràcia i vergonya nostra, un rètol ens indica "aigua sense garantia sanitària".

La Font del Ravató. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

EL PUJOL

Després de la font del Ravató, el sender PR-C 42 ascendeix per un ombrívol corriol per la Serra del Pujol, fins que s'obren alguns camps i veiem la vila de Taradell de fons, amb el campanar de Sant Genís ben destacat. De sobte arribem al Pujol, una gran masoveria envoltada de diversos elements d'interès. Davant mateix del mas hi ha la font i l'alzina del Pujol, una alzina supercentenària degudament catalogada. De fet, a l'entorn hi ha un alzinar de considerable interès botànic i paisatgístic. Un altre element que podem trobar a peu de camí és la Creu dels Miquelets, un pedró de dos metres d'alçada, coronat per una petita creu de ferro, on es pot llegir la inscripció "1822, MORS 99 MCs", que al·ludeix, segons se sol interpretar, als 99 miquelets (voluntaris del govern liberal) que foren assassinats aquí l'any 1822 en el transcurs de la Guerra Realista. No es conserva documentació que acrediti aquesta matança, però sí tradició oral que ho recorda, així com la toponímia que identifica la propera "Feixa dels Morts", on s'explica que en conrear-la hi apareixen molts ossos humans.

La Creu del Pujol. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

El Pujol també té interès geològic, donat que la qualitat de la seva roca ha generat força pedreres, algunes d'elles després reconvertides en basses agrícoles. A la bassa del Pujol podem trobar diverses plantes adaptades a viure a l'aigua, com el canyís (*Phragmites*), la boga de fulla ampla (*Typha latifolia*) i el plantatge d'aigua (*Alisma plantago-aquatica*) i un munt d'amfibis i insectes. Les basses agrícoles són un niu de riquesa natural que cal preservar, i per això el Grup de Naturalistes d'Osona hi fa recerca i en promou la divulgació i la protecció amb el "Projecte Basses" iniciat l'any 2003.

Continuem el nostre sender pels marges dels camps del Solei de la Pedrera, prats de pastura i conreus de cereals i farratges on s'hi troben espècies de vertebrats i rèptils propis d'espais oberts, com el llangardaix ocel·lat (*Timon lepidus*), que pot assolir els 60 cm de llargària, però que malauradament està en perill de desaparició en aquest àmbit. El nostre sender segueix la direcció de la carretera de Viladrau, acostant-nos cada vegada més a Taradell, on entrem pel barri de Sant Quirze i l'antiga indústria "El Vapor", ara resseguint el torrent de Mansa.

Abans de passar per sota el pont de la carretera de Santa Eugènia de Berga, creuem l'espai d'herbes aromàtiques de Can Just. Passat el pont, entrem al parc de la Font Gran. Aquesta meravellosa font fou segurament l'origen del poble de Taradell en aquest lloc, ja que la seva aigua abastia el poble, els paraires amb les seves primitives indústries i els molins del terme. La font, tal i com la veiem ara, amb els seus set brocs, és una construcció de 1790. El parc és un espai fresc ombrejat per un plàtan centenari (*Platanus hybrida*) i amb vegetació autòctona de les riberes osonenques: saüc (*Sambucus nigra*), salze (*Salix spp*), vern (*Alnus glutinosa*) i pollancre (*Populus nigra*).

Pel carrer de la Font Gran arribem a la Plaça i altra vegada a la sagrera de Taradell, punt final del nostre sender.

A més del plànol editat pel CET, també podeu consultar el recorregut aquí narrat al wikiloc de l'amic Enric Capdevila: <https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/taradell-108594387>. Recorregut caminat al juliol 2022, conjuntament en el moment de redactar aquest article.

La Font Gran. (Foto O. Farrerons, juliol 2022).

CONCLUSIONS

El traçat actual del sender de Taradell PR-C 42 compleix 15 anys aquest 2023, havent aconseguit els objectius principals que es va marcar el Centre Excursionista de Taradell en el moment del seu llançament. S'han definit les localitzacions de màxim interès de la ruta, des d'on es poden apreciar bones vistes del paisatge i es poden identificar els principals valors mediambientals d'aquest àmbit ponentí del Montseny, alhora que ens permet conèixer la història dels llocs per on passa. Història d'àmbit local, però també plenament montsenyenca, ja que la baronia de Taradell va ostentar un poder que va anar molt més enllà del seu límit local, de la mateixa manera que les malifetes d'en Perot Rocaguinarda afectaren tota la contrada. És un sender molt conegut i usat pels taradellencs, que estan orgullosos del seu valor ecològic i històric, però també és un sender molt valorat per gent d'arreu del país que els caps de setmana el caminen per

conèixer i aprendre d'aquest portal del Montseny. És una prova del seu èxit que el desembre de 2020 calgués reeditar el plànol original del 2008 perquè se n'havien acabat les existències.

El feroç incendi de 1983, que arrasà més de mil hectàrees, va ser un cop dur per Taradell i molts pobles del Montseny, tal i com ens explicava Antoni Pladevall i Arumí en el discurs que va pronunciar la tarda del dissabte 7 d'agost de 2021 a l'Espai Montseny de Viladrau: "(...) el cor molt encongit a causa del paisatge devastat que vèiem i oloràvem a banda i banda de la carretera: els esquelets fumats de centenars d'arbres devorats per les flames afamades, un sembrat esgarriat de cendra que cobria tot el sotabosc i una olor penetrant de socarrim que encara exhalava el que quedava del bosc calcinat per la maldat humana dues setmanes enrere, exactament el 31 de juliol...". Però la naturalesa s'ha regenerat i el sender ha permès recuperar l'estimació i el coneixement dels boscos i el patrimoni local. Cal felicitar el CET per la feina feta en el sender, però també pel seu manteniment constant, ja que cal recordar que sols allò que coneixem ho podem arribar a estimar, i allò que estimem ho podem protegir. La feina desinteressada de la gent del CET, amb el suport de l'ajuntament de Taradell, permet visitar un dels ecosistemes típics del Montseny basal, amb ambients agrícoles, ramaders i forestals, sense oblidar els valors històrics i llegendaris del territori.

AGRAÏMENTS

En Josep Codina va néixer el 1949 a la Casanova de la Costa d'Avall, en el seu moment terme de Seva, però és taradellenc de tota la vida. És membre del Centre d'Excursionista de Taradell, vinculat des dels orígens a l'entitat, i actualment és un dels dos cuidadors del PR-C 42. L'any 2021 va ser el darrer cop que en Josep va repintar els senyals del sender; quan hi passeu, veureu que està impecablement senyalitzat. En Josep ens rep a la Sala Lluïsos de la biblioteca Antoni Pladevall de Taradell un calorós dimarts de juliol i, acompanyats per la periodista Laia Miralpeix, ens explica mil i una vicissituds del sender. Es nota que el coneix perfectament, com identifica cada un dels arbres que l'acompanyen, els diferents animals i les vistes que ofereix cada localització. En un moment donat de l'entrevista ens interroga: "Has vist la cara d'un avi que s'aprecia les cingleres de la Serra del Bou quan baixes des del castell?". No, no l'he vist. He fet el sender sencer un parell de vegades abans de l'entrevista. Havia trespàs força vegades tot fent l'ascensió a l'Enclusa, les Cuines d'en Rocaguinarda o el castell, alguna tarda, quan la calor ja baixa, venint des de Viladrau i parant el cotxe al coll de Mansa, però mai havia vist la "cara de l'avi" a les cingleres. En Josep ens explica moltes anècdotes del sender, algunes que es poden explicar, i unes altres que són privades. Quan li preguntem si creu que caldria millorar o incorporar algun element o variant al sender, opina que no, que el recorregut mostra

el més interessant de Taradell. Està orgullós de la feina del CET en relació al PR-C 42, però també de moltes altres activitats que organitza el centre com, per exemple, la caminada Rupit-Taradell, que cada tercer diumenge de novembre organitza el CET (a la darrera edició van haver de tancar la inscripció en arribar als 1000 participants).

Agrair també la feina del revisor anònim, amb les esmenes de tipus morfològic, de puntuació i l'aportació de locucions més genuïnes, que han millorat la comprensió del text.

BIBLIOGRAFIA

- BAUCELLS I REIG, Josep (2009), "Nissagues dels senyors o barons de Taradell-Viladrau", *Monografies del Montseny*, 24, p. 79-92.
- CABALLÉ I CRIVILLÉS, Antoni (1992), "El castell de Taradell: un exemple d'intervenció en el patrimoni històric", *Monografies del Montseny*, 7, p. 167-186.
- DELGADO, Carme – ROVIRA, Lluís (coordinadors) (2005), *Centre Excursionista de Taradell (CET) 1980-2005*, Edita: Centre Excursionista de Taradell.
- MAURI I PORTOLÉS, Josep (2001), *50 itineraris a peu per Catalunya (itinerari 39 Taradell-Castell de Taradell)*, Cossetània Edicions (Col·lecció Azimut, 24).
- MAS, Mauro (2020), *Sender de Taradell, PR-C 42* (plànol escala 1:10.000). Treballs de toponímia: Joan Vilacís, Josep Baucells, Salvador Solagran. Segona Edició. Edita: Centre Excursionista de Taradell, amb el suport de l'Ajuntament de Taradell.
- PLADEVALL I ARUMÍ, Antoni (2022), "La muntanya inspiradora", *Monografies del Montseny*, 37, p. 283-287.
- PLADEVALL I FONT, Antoni (1991), "El Montseny a l'època medieval. Dominis i jurisdiccions", *Monografies del Montseny*, 6, p. 83-106.
- PLADEVALL I FONT, Antoni – BAUCELLS I COLOMER, Jordi (2008), *Sender de Taradell. PR-C 42*, Edita: Centre Excursionista de Taradell, amb el suport de l'Ajuntament de Taradell.
- Rigidoria de Patrimoni Ajuntament de Taradell (2022), Jornades de patrimoni 2022, *L'aigua al món rural. Obertura de la Torre de Don Carles i el campanar* [en línia], <https://www.taradell.cat/actualitat/agenda/jornades-de-patrimoni-2022-laigua-portes-obertes-a-la-torre-de-don-carles-i-al-campanar.html?utm_source=newsletter_10384_2022-07-21&utm_medium=newsletter&utm_campaign=butlleti_ajuntament_de_taradell_210722> [Consulta: juliol 2022].